

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра обліку і аудиту та фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор, проректор з
науково-педагогічної роботи,
д.е.н., доцент
Яремко Ю.І.

«28» квітня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ.04 ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень</u> <small>(назва освітнього рівня)</small>
освітньо-наукова програма	<u>Економіка</u> <small>(назва галузі знань)</small>
спеціальність	<u>051 «Економіка»</u> <small>(шифр і назва спеціальності)</small>
факультет	<u>економічний</u> <small>(назва факультету)</small>

Херсон, 2016 рік

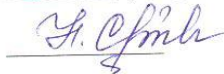
Робоча програма навчальної дисципліни «Організація управління аграрною економікою» підготовки здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти спеціальності 051 «Економіка».

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Потравка Лариса Олександрівна, д.е.н., доцент

Робочу програму навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри обліку, аудиту та фінансів

Протокол № 7 від «28» березня 2016 року

Завідувач кафедри

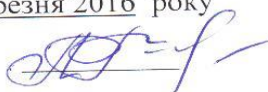


Танклевська Н.С.

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності 051 «Економіка»

Протокол № 7 від «28» березня 2016 року

Голова



Галат Л.М.

Схвалено Вченою радою економічного факультету

Протокол № 7 від «29» березня 2016 року

Голова



Савченко О.Г.

Затверджено Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет»

Протокол № 7 від «28» квітня 2016 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Змістових частин – 1	Спеціальність: <u>051 «Економіка»</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 3		4-й	4-й
	Лекції		
	10 год.	10 год.	
	Практичні, семінарські		
	14 год.	14 год.	
	Лабораторні		
	–	–	
	Самостійна робота		
48 год.	48 год.		
Індивідуальні завдання:			
48 год.	48 год.		
Вид контролю: залік			
	Третій (освітньо-науковий) рівень: <u>«Доктор філософії»</u>		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 24/96 (20%/80%)

для вечірньої форми навчання – 24/96 (20%/80%)

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення достатнього рівня теоретичних знань і практичних навичок у здобувачів, необхідних для формування у майбутніх фахівців знань організаційних процесів щодо управління аграрним бізнесом та пріоритетних напрямків їх розвитку; вмінь, спрямованих на оволодіння методами наукового дослідження і обґрунтованого підходу до вирішення складних питань створення і ведення господарства в умовах ринку, на засадах приватної власності на землю і майно,

вести господарську діяльність, з метою підвищення ефективності та прибутковості створеного бізнесу.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: вивчення теорії і практики організації аграрного бізнесу; набуття навичок аналізу процесів, що відбуваються у роботі аграрних підприємств. ознайомлення з теоретичними засадами організації аграрного бізнесу; методичними підходами раціоналізації та проектування підприємницьких структур на селі; оволодіння практичними навичками обґрунтовувати проектні рішення щодо підвищення ефективності роботи підприємств; застосування дослідницьких і організаторських здібностей у процесі розроблення організаційних проектів написання бізнес-планів.

знання:

онійцазінагро -економічні основи створення і функціонування сільськогосподарських підприємств з різною формою власності;

янеровтс ан іонавомярпс ,ітсоньяід іокьцинмеирпдіп ивонсо - конкурентоспроможних видів тваринницької продукції та надання послуг відповідно до умов ринку;

- організацію фінансів і кредитування підприємств;
- систему оподаткування підприємств;
- нормативно-правову базу підприємництва;
- принципи організації і створення бізнесу на базі приватної і державної форм

власності;

- організаційно-правові основи створення спільних підприємств, зокрема в тваринництві та їх діяльності.

вміння:

- прогнозувати ринкове середовище і визначати напрям підприємницької діяльності, форми створення найбільш раціональної організації бізнесу;

- скласти бізнес-план;
- створити агробізнес за різних форм власності і господарювання;
- укласти договори на оренду майна, землі, надання послуг;
- організувати виконання договірних зобов'язань щодо виробництва та реалізації різних видів продукції і надання послуг;

- створити спільне підприємство з виробництва тваринницької продукції;

- планувати надходження коштів та їх витрати;
- скласти зведений балансовий звіт;
- скласти заяву на одержання кредиту, договір застави, поручительство;

- скласти очікувану декларацію про прибутки підприємства;
- визначити економічну ефективність бізнесу спеціалізованою на виробництві різних видів продукції тваринництва.

професійні якості:

- підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити конкурентоспроможність як окремого підприємства так і галузі,
світоглядні якості:
- уміння максимально використати в своїх інтересах ринкову ситуацію, що склалася або може скластись на визначений проміжок часу, для збільшення виробництва, надання послуг, товарообігу та одержання максимального прибутку;
- оцінити можливості підприємства щодо поліпшення або утримання своїх позицій,
громадянські якості:
- вміти захистити інтереси свого підприємства,
морально-етичні цінності:
- намагатися покращити життя споживачів підприємства;
- узгодження виробничих, комерційних, споживацьких і суспільних інтересів, врахування обов'язковості забезпечення «соціального блага» та здійснення «соціальної анімації», утворення в соціумі атмосфери ділового партнерства та співробітництва.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредити ЄКТС.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	денна форма						вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Основи підприємницької діяльності сільськогосподарських підприємств у ринкових умовах господарювання	12	1	1	-	5	5	12	1	1	-	5	5
Тема 2. Організаційні форми підприємництва в аграрній сфері	12	1	1	-	5	5	12	1	1	-	5	5
Тема 3. Підприємництво на базі державної і приватної власності	12	1	1	-	5	5	12	1	1	-	5	5
Тема 4. Організація малого аграрного бізнесу	12	1	1	-	5	5	12	1	1	-	5	5
Тема 5. Організація спільних підприємств та їх діяльність	15	1	2	-	6	6	15	1	2	-	6	6

Тема 6. Прогнозування ринкового середовища та вибір підприємницької діяльності	15	1	2	-	6	6	15	1	2	-	6	6
Тема 7. Бізнес-планування у підприємстві	15	1	2	-	6	6	15	1	2	-	6	6
Тема 8. Фінансова діяльність підприємств та кредитна і податкова системи в сфері аграрного бізнесу	15	1	2	-	6	6	15	1	2	-	6	6
Тема 9. Економічна ефективність діяльності підприємницьких структур з виробництва продукції тваринництва.	12	2	2	-	4	4	12	2	2	-	4	4
Усього годин	120	10	14	-	48	48	120	10	14	-	48	48

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основи підприємницької діяльності сільськогосподарських підприємств у ринкових умовах господарювання

Сутність підприємництва. Підприємництво в аграрній сфері. Закон України «Про підприємництво». Роль підприємництва у зміцненні економіки господарства. Основні напрями і сфери підприємницької діяльності в економіці. Підприємницька діяльність у соціальній сфері.

Правова, економічна і соціальна основи підприємництва. Пакет Законів України: «Про власність», «Про приватизацію», «Про підприємство в Україні», «Про підприємництво» та інші законодавчі акти і постанови уряду, що регламентують підприємницьку діяльність. Межі підприємництва і певні зобов'язання підприємців. Умови розвитку та функції підприємництва. Середовище, функції та модель підприємництва. Умови та середовище, в яких воно може існувати. Природно-кліматичні умови та соціально-культурний рівень суспільства, в яких здійснюється підприємницька діяльність.

Вплив політичної та правової ситуації на формування у підприємців та інвесторів їх світогляду щодо сфери діяльності. Економічні обставини, їх визначальна роль у ході вирішення питань організації та вибору напрямку підприємницької діяльності. Рівень доходів споживачів та їх потреби.

Умови розвитку підприємництва. Закони України щодо переходу економіки країни на ринкову форму господарювання, механізм їх практичної реалізації.

Податкова політика держави щодо розвитку підприємництва. Номенклатура та ставки податків і обов'язкових платежів.

Методи регулювання ринкових процесів з боку держави (фіскальні, монетарні, квотування, митна політика, адміністративне втручання тощо), їх вплив на розвиток підприємництва.

Інші чинники (стабільність державної економічної і соціальної політики, громадська думка, процедури реєстрації підприємств) та фактори, які сприяють розвитку підприємництва (кваліфікація підприємця, вибір напрямку діяльності, готовність до ризику, наявність особистих контактів, культура та ділова етика бізнесу тощо). Причини невдач підприємця в бізнесі.

Ринкова інфраструктура. Установи та організації, за допомогою яких вирішуються питання забезпечення підприємницької діяльності (комерційні банки, державні установи, оптові і роздрібні бази, навчальні заклади, консультаційні фірми, постачальники засобів виробництва, заклади зв'язку і передачі інформації, сервісні служби тощо). Розвиток та удосконалення ринкової інфраструктури.

Головні функції та модель бізнесу, їх вплив на визначення змісту виробничо-господарської діяльності.

Тема 2. Організаційні форми підприємництва в аграрній сфері

Суспільний і приватний сектори економіки. Особливості в організації підприємницької діяльності різних формувань.

Індивідуальне підприємництво (в т. ч. фермерське господарство), організаційно-правові особливості створення і діяльності. Кооперація з підприємницької діяльності. Сутність, види та напрями кооперації. Акціонерні товариства, принципи створення, статут, статутний фонд, визначення кількості акцій, організаційна структура. Акціонерні товариства закритого і відкритого типу. Товариства з обмеженою відповідальністю, їх особливості. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, мета створення та особливості функціонування. Корпорації, їх створення та розвиток в умовах переходу до ринку. Напрями корпоративного підприємництва в поєднанні сільськогосподарських виробників з переробними підприємствами та підприємствами із зберігання продукції. Внутрішньогосподарські організаційні форми корпоративних сільськогосподарських підприємств.

Концерни як найскладніша форма підприємництва, об'єднання сільськогосподарських підприємств з іншими формуваннями. Особливість фінансово-кредитного забезпечення концернів. Асоціації, особливості їх створення. Добровільне об'єднання самостійних товаровиробників з повною фінансовою самостійністю та регулювання (узгодження) правлінням лише окремих видів діяльності.

Агрофірма - єдиний функціональний комплекс підприємств на рівні внутрішньогосподарських формувань під єдиним керівництвом, які діють на принципах повного госпрозрахунку за єдиним планом агрофірми.

Картель як форма об'єднання підприємств із збереженням їх комерційної і виробничої самостійності для регулювання виробництва, збуту продукції, джерела надходження сировини та ін. Синдикат, холдинг-компанія, умови їх створення та розвитку в умовах ринку. Інші форми підприємницької діяльності (трасти, комерційне консультативне підприємництво, бізнес у сфері соціально-побутової інфраструктури), умови їх створення та функціонування.

Тема 3. Підприємництво на базі державної і приватної власності
Реформування державних та колективних форм господарювання, переробних і обслуговуючих підприємств, одержавленої кооперативної власності) та організація на базі підприємницької виробничо-господарської діяльності. Закон України "Про власність, Форми власності в Україні, їх розвиток та різновидність. Права та обов'язки підприємця (вільний вибір видів діяльності, самостійне формування програми діяльності, вільне наймання робітників, розпорядження прибутком та ін.). Досвід підприємств з поєднанням різних видів діяльності.

Правові та організаційні аспекти господарювання на основі оренди майна та землі. Тенденції розвитку підприємницької діяльності на базі державної та акціонерної власності в країнах з розвинутою ринковою економікою.

Контроль держави за діяльністю корпоративних об'єднань. Антимонопольні заходи. Державна програма України з демонополізації економіки та розвитку конкуренції. Антимонопольний комітет України, його організаційна і територіальна структура, завдання та правові функції.

Тема 4. Організація малого аграрного бізнесу

Поняття і види бізнесу. Малий бізнес як нова форма господарювання.

Принципи та основні вимоги щодо створення та функціонування малого бізнесу.

Види діяльності в малому бізнесі.

Організаційні форми підприємств малого аграрного бізнесу: приватні сімейні підприємства, селянські (фермерські) господарства, кооперативні сільськогосподарські підприємства тощо.

Порядок відкриття власної справи в агробізнесі. Екологічні аспекти в агробізнесі.

Тема 5. Організація спільних підприємств та їх діяльність

Поняття спільне підприємство. Організаційно-правові основи створення спільних підприємств (СП) та їх діяльності. Основна мета створення СП. Правова основа для створення СП Форми спільних підприємств, певні вимоги для їх засновників, в т.ч. до суб'єктів із зарубіжних країн.

Послідовність дій та етапи створення СП. Засновницькі документи і порядок реєстрації спільних підприємств. Документи для створення СП, документи, що забезпечують і регламентують діяльність СП (протокол про

наміри; договір на поставлення засобів виробництва; рекомендаційні документи з відрядження та приймання фахівців сторін; інструкції з оцінювання землі, будівель та інших засобів; договори на оренду землі та інших засобів; про порядок кредитування та розрахунків; формування статутного фонду та розподілу доходів і прибутків; реалізація продукції СП; порядок формування статутного фонду; реєстрація в Мінфіні та Міністерстві зовнішньоекономічних зв'язків). Документи, що забезпечують і регламентують діяльність СП (засновницький договір про створення СП; положення про дирекцію, спостережну раду та ревізійну комісію). Необхідні документи для реєстрації СП.

Основні напрями діяльності та приклад окремих СП, які досягли кращих показників у тваринництві.

Тема 6. Прогнозування ринкового середовища та вибір підприємницької діяльності

Маркетинг та його значення у виборі виду діяльності. Методика проведення маркетингових досліджень. Аналіз ринкового середовища, контингенту конкурентів, асортименту товарів і контингенту споживачів з врахуванням їх потенційної купівельної спроможності. Прогнозування ситуації на ринку та її можливі зміни, їх урахування під час планування. Урахування природно-економічних, законодавчих, у тім числі податкових та інших факторів у плануванні підприємницької діяльності. Визначення ніші на ринку товарів та послуг підприємства, їх асортименту.

Шляхи просування на ринок з урахуванням можливості конкурентів. Переваги перед конкурентами щодо виробленої та реалізованої продукції: якість, асортимент, стабільність поставлення, ступінь переробки, сортування та пакування тощо.

Дослідження та аналіз ресурсного забезпечення виробництва і реалізації продукції та послуг. Розробка заходів щодо страхування від непередбачених ситуацій, що негативно впливають на виконання виробничої програми та економічні результати господарської діяльності.

Вибір виду діяльності, асортименту товарів, що виробляються, та послуг, що надаються, їх економічне обґрунтування. Канали реалізації тваринницької продукції. Ефективність прямих зв'язків під час реалізації тваринницької продукції. Ціни, ціноутворення та ціновий моніторинг.

Тема 7. Бізнес-планування у підприємстві

Суть та теоретичні аспекти бізнес-планування. Мета та функції бізнес-планування. Аналіз - основна передумова планування в підприємстві. Оцінювання і прогноз ринку реалізації продукції та ресурсного забезпечення. Оцінювання конкурентів та ніші ринку. Джерела інформації для планування.

Мета діяльності підприємства, фактори, що забезпечують успіхи в бізнесі. Переваги у виробництві та наданні послуг перед конкурентами.

Можливі ризики та напрямки їх страхування. Структура бізнес-планування, порядок його складання і вимоги до його написання та оформлення.

Тема 8. Фінансова діяльність підприємств та кредитна і податкова системи в сфері аграрного бізнесу

Роль фінансів у зміцненні економіки і підприємницької діяльності підприємств. Джерела надходження коштів. Товарна продукція - основне джерело грошових надходжень. Функції фінансів - відтворювальна, розподільна та контрольна. Роль фінансового забезпечення господарської діяльності в умовах ринкових відносин. Фінансовий план сільськогосподарського підприємства. Планування надходжень коштів та їх витрат.

Кредитування сільськогосподарських підприємств. Фінансові зобов'язання перед державою. Оподаткування в аграрному секторі. Способи оподаткування господарюючих суб'єктів в агробізнесі. Види податків та обов'язкових платежів. Методика визначення суми податків. Порядок сплати податків. Ризики в агробізнесі та їх страхування. Види ризиків та страхування. Процедура та правові аспекти страхування.

Тема 9. Економічна ефективність діяльності підприємницьких структур з виробництва продукції тваринництва.

Економічне оцінювання малого та середнього бізнесу. Показники оцінювання економічної ефективності підприємницької діяльності в різних організаційно-правових формуваннях з виробництва продукції тваринництва.

Порядок і методика визначення економічної ефективності діяльності підприємницьких структур та оцінювання їх організаційно-технологічних, маркетингових, фінансово-кредитних рішень.

Висновки та пропозиції щодо ефективності підприємницької діяльності різних організаційних структур з виробництва тваринницької продукції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Андрійчук В.Г. Економіка агропромислового комплексу: Підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Економіка аграрного підприємства: навчальний посібник / О. М. Петрига, Т. І. Яворська, Ю. О. Прус; за ред. О. М. Петриги, Т. І. Яворської. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – 498 с.
3. Сабадирьова А. Л. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посібник / А. Л. Сабадирьова, О. М. Бабій, Т. В. Куклінова, Д. Є. Салавеліс. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2013. – 343 с.
4. Trusova N. V. Methodological tools of effectiveness evaluation financial measures in the system management of agricultural enterprises financial potential /

N. V. Trusova // Wirtschaft und Management : Theorio und Praxis :Sammelwerk der wissenschaftlichen Artikel. – Vol. 1. – Verlag SWG imex GmbH, Nurnberg, Deutschland, 2014. – pp. 394–399.

5. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства [Текст] : монографія / О. В. Гривківська. - Т. : Астон, 2012. - 337 с.

Додаткова:

6. Танклевська Н. С. Стан та перспективи розвитку державного фінансування сільськогосподарських підприємств України [Електронний ресурс] / Н. С. Танклевська, О. О. Супрун // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1(8). – С. 262–270.

7. Аграрний ринок в умовах трансформації економічних систем [Текст] : монографія / Є. М. Кирилук ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2013. - 571 с.

8. Формування і розвиток економічного потенціалу сільських територій України [Текст] : [монографія] / Альона Ключник ; Миколаїв. держ. аграр. ун-т. - Миколаїв : Дизайн та поліграфія, 2011. - 467 с.

9. Механізми державного регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій України: теорія, методологія, практичні механізми реалізації [Текст] : монографія / Ю. О. Литвин ; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. - Донецьк : Юго-Восток, 2012. - 386 с.

10. Панорама інвестиційної привабливості АПК України [Текст] = Panorama the investment attractiveness of the agro-industrial sector of Ukraine / [М. І. Кісіль та ін.] ; пер. англ.: Мелколм Андервуд. - К. : ННЦ "Ін-т аграр. економіки", 2011. - 117 с.

11. Розвиток сільських територій. Організаційно-правові форми в сільському господарстві [Текст] : зб. наук. пр. економістів-аграрників / [Збарський В. К. та ін. ; за заг. ред. Музики П. М.] ; Львів. нац. ун-т вет. медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, Львів. аграр. палата. - Л. : Сполом, 2013. - 471 с.

12. Організаційно-економічні інструменти державної аграрної політики в Україні [Текст] : аналіт. доп. / [В. М. Русан, О. В. Собкевич, А. Д. Юрченко] ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - К. : НІСД, 2013. - 85 с.

13. Правове регулювання сільськогосподарського дорадництва в Україні [Текст] : монографія / Л. С. Тараненко ; Хмельниц. ун-т упр. та права. - Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2012. - 163 с.

15. Інформаційні ресурси

14. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України <http://dspace.nbu.gov.ua>

15. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRNsoc_gum/EkUk/index.html

16. Інформаційно-аналітичний портал АПК України
<https://agro.me.gov.ua/ua>
17. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
18. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
19. Політико-економічний журнал «Економіка України»
<http://www.nas.gov.ua/publications/periodics/UA/SitePeriodic/Pages/default.aspx?ffn1=IDperiodics&fft1=Eq&ffv1=183>
20. Науковий журнал «Економіка і прогнозування» <http://eip.org.ua>
21. Науково-практичний журнал «Економіка промисловості»
http://econindustry.org/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=67&lang=ru
22. Електронне наукове фахове видання «Економіка. Управління. Інновації» <http://eui.zu.edu.ua>
23. Український журнал «Економіст» <http://ua-ekonomist.com>
11. Науковий журнал «Аграрна економіка»
<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/naykgyrnal.html>
25. Міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК»
<http://eapk.org.ua>